

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe  vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izbaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

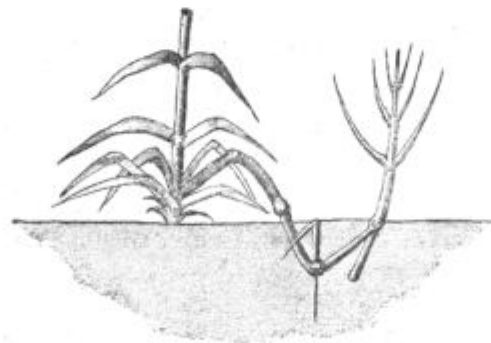
Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

St. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1894. Leto XL.

Obseg: Ravnanje z naglji in njih pomnoževanje. — Pokončevanje krvne ušice na jablanih. — Čebelno pravo v Avstriji. — Kakšnih dreves si izberimo na različne vrste zemlje? — Sol v živinski krmi. — Pravilno gnojišče. — Kaj početi, če sadno drevó postaja nerodovitno? — Podlesek — Obsekovanje smrek. — Roža čajevka. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Ravnanje z naglji in njih pomnoževanje.

Navadni vrtni nagelj (*dianthus caryophyllus*) se pomnožuje le s semenom, katero se vseje v mrzlo gnojno gredo, ali v dobro pripravljeno gredo na prostem, ali pa v zabojček; kar je ravno bolj pripravno. Seme naj se prav na tanko pokrije z lahko zemljo, ter je med kaljenjem treba skrbeti, da je vlažno in obsenčeno. Kadar rastlinice bribodó iz zemlje, treba jim je skrbeti za svitlobo ter jih počasi privaditi popolnemu solnčnemu obsevanju. Mlado setev je treba pridno pleti ter jo zalivati, kadar ima suho. Kdor ima dosti prostora ter utegne, presadi naj rastlinice, kadar so naredile tretji ali četrti list, na prisojno gredo s sprsteninsko zemljo po 8—10 cm drugo od druge; čez 3—4 tedne pa zopet, in sicer na gredo na prostem, po 15—20 cm drugo od druge. Na ti gredi ostanejo naglji do prihodnje pomladi. Po leti je treba pridno pleti, okopavati in prilivati. Ako so rastline zdrave, koristi jim zeló, če jim nekaterikrat prilijemo vode, kateri smo primešali kravjih odpadkov, ali pa jih zalivamo teden dni z vodo, v kateri se je namakala rogovina. Po takem gnojenju dobe rastline lepo višnjevkasto-zeleno barvo ter bujno rastejo. Ako imamo takih rastlin, ki ne delajo rade stranskih poganjkov, treba jih je priščipavati, da se bolj razrastejo. Prihodnje leto presadimo naglje tje, kjer jih hočemo imeti, po 30—35 cm nazazen, in sicer na kak prisojen kraj. Zemlja je za naglje boljša,



Podoba 67.

čo je lahka in rahla, kakor pa zvezna, težka. Ako hočemo dobiti semena, treba je pravočasno zaznamovati rastline s polnimi cveti, prostocvetoče pa odstraniti, da ne oplodé polnocvetočih. O naglju bi se torej reklo, da ljubi prisojno lego, rahlo, dobro zemljo, po leti pa pridno prilivanje. To velja za navadni vrtni nagelj, katerih imamo mnogo vrst, med katerimi je zgodnji dunajski pritlikavi nagelj pač najboljši. Pomnožujemo ga vsako leto s semenom, ter nam daje po nekaj prostih in polnih cvetov; temu se pa pri pomnoževanju s semenom ne moremo zloogniti. V novejšem času je zelo priljubljen nagelj „margaretovec“. Če ga vsejemo meseca marcija ali v začetku meseca aprila, cvete nam uže prvo leto bogato ter ima 70 do 80 % polnih cvetov. Ta nagelj prav toplo priporočamo vsem prijateljem nagljev, ker je res izborna vrsta; cvete zelo obilno in nam prihodnje leto prihrani setev. Potem imamo še naglje za v cvetličnike in večkrat cvetoče naglje. To je izbrana kita nagljev, katere so vzgojili po večletnem trudu z umetnim oplojevanjem semena. Da se te vrste ohranijo pristne, pomnoževati jih je treba z odrezanimi stebli in z grebenicami. Stebel za pomnoževanje narežemo spomladi, meseca marcija in aprila, ter jih potem potaknemo v pomnoževalno ali v gorko gnojno gredo, kjer prav lahko poženo mnogo korenin. Toda na ta način lahko pomnožujemo tudi jeseni. Meseca septembra ali oktobra si narežemo stebel, odstranimo jim spodnje liste, prerežemo jim steblo od kolena

do kolena, in sicer do srede, ter jih potaknemo v pomnoževališče, kjer se lahko okorenijo. Največkrat te naglje pomnožujemo z grebenicami, in sicer meseca avgusta, kadar odcvetó. To ravnanje je prav priprosto. Poganjku se ob stebelu odrežejo spodnji listi, potem pa se nareže na kolencu na spodnji strani ter se prekolje do drugega kolena, tako da se steblo razpolovi. Potem se zemlja zrahlja, zarezani poganjek se pripne v zemljo ter se pokrije z zemljo, kakor nam to kaže podoba 67. V 3—4 tednih se lahko pogleda, ali se je grebenica že okoreninila. Če se je to zgodilo, odreže se, vzame se s prstjo vred, kar je je okrog korenin, iz posode in se presadi v zemljo, ki naj bode tako le mešana: 1 del navadne vrhne prsti, 2 dela prsti z gnojne grede in 1 del peska ali pa zelo razkrojene naplavine. Rastline se vsade v 5—8 cm velike cvetličnike ter se postavijo na solnčen kraj, da se vkoreninijo. Pri prilivanju pa nam je sedaj uže treba biti previdnim. Pretežka zemlja, senčna, zaduhla lega in preveč vlage, vse to rado provzroči razne nagljeve bolezni. Po zimi je mlade rastline treba postaviti na kak svetel, zračen in suh kraj. Prihodnje leto, meseca marcija, aprila, jih presadimo v večje cvetličnike, ali pa tudi na prosto. Dokler rastejo, je dobro večkrat pognojiti jim z vodo, v kateri smo raztopili umetnega gnoja. Z večkrat cvetočimi naglji se ravna ravno tako, le od pomladi do jeseni jim je treba večkrat priščipniti vrhe (kolikorkrat kakšna vrsta zahteva) ter odstraniti cvete, ki se pokažejo, da se rastline bolj skošatijo ter ne cveto po leti, marveč jeseni ali po zimi. Za zimsko vzgojo večkrat cvetočih nagljev je treba posebnih prostorov, pa tudi posebnega znanja; zato se ne priporoča nevesčakom, marveč le vrtnarjem, ki tržijo s cveticami. Nagljev imamo na izbiro. Poleg uže omenjenih vrst imamo še: grenadinec, škotski pink, viktorijevec, orjak, cesarjevec, liliputec in perjevec, potem enoletni hedvigovec in kineški nagelj. Nagelj je prava božja cvetlica, ki nas opaja s svojim vonjem, razveseljuje s svojo lepoto; zato se je pa tudi tako hitro razširil po vsem svetu, ko smo ga dobili iz vzhodnih dežel. Nagelj ni le ljub prostemu narodu, marveč je ljubljenec vseh, kakor roža.

Pokončevanje krvne ušice na jablanah.

Visoka c. kr. kranjska deželna vlada je razglasila za pokončevanje krvne ušice na jablanah naslednje:

Po poskušnjah na deželni kmetijski šoli v Šmihelu z raznimi sredstvi za pokončevanje krvne ušice na jablanah (*schizoneura lanigera*) so se čez dalj časa obnesli zlasti oni strupi za mrčes, ki so tako sestavljeni, da ovlažijo prostore, v katerih se skriva ta mrčes.

Pred vsem drugim je za to najprimernejša Nesslerjeva tekočina, ki obstoji iz 40 gr kolomaznega mila, 50 gr amilovega alkohola, 35 gr virginijevega izvlečka in 200 gr špirta v litru vode.

Pri pokončevanju se je treba ravnati po teh le navodilih:

1.) Cepiči, oziroma tudi jablane, ki se naroče, se morajo pred porabo drgniti s krtačo in omiti z Nesslerjevim strupom zoper mrčes.

2.) Sadna drevesa, ki so prejšnje leto bolehalo vsled krvne ušice, se morajo po zimi in v zgodnji pomladi pregledati, in mesta, na katerih se je zbiral mrčes, očediti z žično krtačo. Ko se je to izvršilo, rabi se Nesslerjev strup zoper mrčes, ali mešanica iz loja ali olja s tekočim drevesnim voskom. Poslednja mešanica deluje mehanično, ker mrčesu odtegne potrebni zrak.

3.) Pritlikavcem ali divjakom se tudi odkopljejo korenine, da se more tam zbrani mrčes pokončati.

4.) Vsako bolno mesto, o katerem se sluti, da se na njem zbira mrčes, se zaznamuje z belimi ali rdečimi trakovi, da se tako olajša poznejše pokončevanje.

5.) Spomladi, meseca marcija pričenši, kadar se je zimska zalega pomnožila ter se začenja seliti, in vse leto se morajo sumljiva drevesa vsakih štirinajst dni pregledati in osnažiti. S tem se namreč zaprečuje naselitev letečega zaroda. V suhem, vročem poletnem vremenu se mrčes ne razširja tako hudo, zato pa mu tem bolj ugaja vlažno jesensko vreme.

6.) Da se olajša pokončevanje, utegne biti v posebnih slučajih primerno, drevesu krono po zimi pomladiti. V takem slučaju pa se morajo rane na drevesu dobro zamazati z drevesnim voskom. Odrezano vejevje pa naj se sežge.

7.) Temeljito in vztrajno preiskovanje in z največjo natančnostjo izvrševano čenje je za bolno drevo večjega pomena, nego vse zoper ta mrčes rabljene tekočine (mazila).

Čebelno pravo v Avstriji.

(Po dr. Pavla Aleša Becka: Bienenzucht in Oesterreich.)

(Dalje.)

V naslednjem bodo označene one pravne določbe o čebelarstvu, ki imajo sedaj postavno veljavo, in sicer deloma za vso Avstrijo, deloma le za posamezne kronovine.

Panji s čebelami, vsa orodja in priprave, ki spadajo k čebelarstvu, da, celo čebelnjaki, se prištevajo premakljivemu blagu ter so vsi ti predmeti podvrženi splošnim pravnim določbam za premakljivo blago. Vender se omenjeni predmeti lahko smatrajo za nepremakljivo blago v zmislu § 296. občnega državljskega zakonika. To pa v tem slučaju, ako spadajo k zemljišču in so potrebni za nadaljno gospodarjenje.

S čebelarstvom ukvarjati se, po postavi ni zabranjeno nikomur in je le toliko omenjeno, kolikor to zahteva javna varnost. K tej omejitvi bi najprvo spadala določitev prostora za čebelnjak. Ker pa takih natančnih predpisov glede čebelnjakov nimamo, moramo se pri postavljanju čebelnjakov ravnati v zmislu onih pravnih določeb, ki zabranjujejo kakeršnokoli motenje prometa na javnih cestah in na javnih prostorih. Vsled tega mora biti čebelnjak najmanj 4 metre oddaljen od roba ceste in razven tega ločen od ceste z živo mejo ali s kako drugo pregrajo (ki presega izletnice).

Ako pa so žrela obrnjena od ceste na nasprotno stran, dala bi se v posebnih slučajih še ta razdalja nekoliko skrócić.

Edino v Avstriji obstoječo deželno čebelno postavo ima poknež. grofija Goriška in Gradiška. § 2. te postave se glasi: „Blíže nego 10 metrov od javne ceste se čebelnjaki smejo postavljati le tedaj, ako imajo čebele izlet najmanj 3 metre nad cesto, ali pa, ako je cesta ločena od čebelnjaka z najmanj 3 metre visoko ograjo. Z ozirom na posebne krajevne razmere sme občinski predstojnik to oddaljenost skrócić, vender nikdar ne pod 3 metre.“

Ta točka — akoravno veljavna le za imenovano kronovino — je vender za sodnika velike važnosti pri razsodbi enakih ali podobnih slučajev. Samo ob sebi je umevno, da na tuje zemljišče smemo postaviti čebelnjak ali sploh panje s čebelami le z dovoljenjem zemljiščnega lastnika.

Število panjev sploh ni podvrženo nobeni omejitvi, razven na Goriškem in v Gradiški. § 4. omenjene deželne postave pravi: „Ako je število panjev v eni občini toliko, da so čebele v škodo čebelarstvu samemu in kmetijstvu, sme občinski predstojnik na zahtevo prizadetih in na izjavo izvedencev omejiti število panjev.“

Najvažnejšo zaslonbo ima čebelarstvo v § 384. občnega državlanskega zakonika. Ta določba je tem važnejša, ker je skoraj edina za vso Avstrijo veljavna. Določeni § se glasi:

„Domači roji in druge krotke ali ukročene živali niso predmet prostega živalskega lova, temveč ima njihov lastnik pravico zasledovati jih na tujem zemljišči; vendar mora lastniku zemljišča povrniti škodo, ki jo je pri tem napravil. V slučaju, ako lastnik plemenjaka roja ne zasleduje v dveh dneh, ali ako ukročena žival sama od sebe izostane dvainštirideset dni, sme jo na javnem zemljišči ujeti in obdržati vsakdo, na zasebnem pa zemljišči posestnik.“

Iz tega se jasno razvidi, da domačega roja nikakor ne sme vzeti tisti, ki ga prvi najde ali zagleda. Ravno tako malo je pa s tem rečeno, da se sme z divjimi čebelami (po gozdih, starih zidovih) storiti isto. Do njih ima vsakdo pravico, ako so na občinskem ali na javnem zemljišču; ako se pa nahajajo na zasebnem posestvu, potem je lastnik posestva ob enem tudi lastnik čebel v votlih drevesih ali v starem zidovju. i. t. d.

Pravi lastnik izgubi pravico do roja, ako v 48. urah nič ne stori, iz česar bi se dalo sklepati, da hoče roj ujeti. Po preteku tega časa (od ure, ko je roj izletel iz starca) postane lastnik zemljišča tudi lastnik roja. Kakor zgoreni § izrecno veleva, je lastnik roja dolžan povrniti vso škodo, ki jo je povzročil s tem, da je poškodoval veje na drevesih ali pohodil travo pod drevesi ali kakorsibodi oškodoval posestnika tujega zemljišča.

(Dalje prihodnjič.)

Kakšnih dreves si izberimo za različne vrste zemlje?

Večkrat se pripeti, če hočemo kak prostor ozaljšati z drevjem, da se ne moremo odločiti, kake vrste bi vsadili. Znano je namreč, da vsako drevo ne uspeva v vsaki zemlji. Zato učini vsakdo popolnoma prav, če se hoče pri tem ravnati po naslednjem navodilu:

Senčni in vlažni prostori ugajajo najbolj jelši (alnus incana in glutinosa) in topolom (populus alba, tremula in nigra). Razun nam drva, dajejo ta drevesa dokaj paše čebelam.

Ograje ribnikov, obrežja rek, potokov in sploh mokrotne in močvirne prostore najbolje obsadimo z vrbamami (salix fragilis, alba, purpurea) ter s topoli in jelšami. Ta drevesa tudi izberemo, kadar hočemo gnojiščem napraviti senco.

Peščen, kamenit in skalnat svet obsadimo najuspešneje z drevjem. Toda tu se priporoča najbolj trnovnik (robinia pseudoacacia), in sicer zaradi tega, ker trn in njemu sorodna drevesa kaj dobro uspevajo v skalnati in peščeni zemlji. Za čebelarje je trn še posebno važen zaradi tega, ker daje čebelam obilno medu. Ravno vsled tega razloga je tudi svetovati, da žive plote na solčnih krajih in druge prostore s slabo zemljo, ki je drugače porabiti ne moremo, obsadimo z agrasom in ribezom. Oba grma obiskujejo čebele jako rade, razun tega pa se iz njih sadu da napraviti zelo dobro vino.

Ob cestah in potih sadimo lipe, kostanje in sadno drevje, zlasti jablane, hruške, češplje in črešnje. Vsa ta drevesa kaj rada rastejo. Zlasti lipe dajejo čebelam najobilnejšo pašo.

Tudi na polju in v vinogradih imamo od zasajenega drevja velik dobiček. Tu pa naj se sadi samo sadno drevje, ker druga drevesa bi le izsesavala rodovitno prst in bi ne donasala toliko dobička. Pa tudi tu se je z ozirom na kakovost zemlje treba ravnati po naslednjem navodilu:

Več nego vsako drugo drevo prenese jablana; zato pa uspeva tudi v slabši prsti. O tem, ali naj izberemo zimske ali druge, letne vrste, bodi le toliko rečeno, da kdor ima več sadnega drevja, naj raje zasaja ozimke, ki se dajo dolgo ohraniti ter se lahko draže prodajajo. Tudi zaradi tega je svetovati saditi ozimke na polju, ker nimajo tako košatih vrhov kakor druga drevesa letne vrste, ker zaradi tega tudi s svojo senco ne delajo škode drugim sadežem.

Hruška je občutljivejša ter potrebuje globoke in suhe zemlje, ker globoko poganja svoje korenine; zaradi tega je za nasade na polju manj primerna.

Češplje pa uspevajo v vsaki zemlji ter ne potrebujejo toliko solnca. Uspevajo kaj dobro celo v vlažni zemlji. Če sadimo češplje, pazimo na to, da ne sadimo dreves preblizu skupaj (vsaj 6 metrov naj so narazen). Drevesa, ki stoje preblizu skupaj, poganjajo kvišku ter samo na koncu vrhov prinašajo nekoliko sadu. O velikem dobičku, ki ga imamo od teh dreves, nam tu ni treba govoriti.

Črešnje ljubijo bolj suho in prhlo nego vlažno zemljo. Še s slabejšo zemljo so zadovoljne višnje, ki uspevajo celo v kamenitem svetu. Če hočemo ta drevesa saditi v dobro zemljo, pripravimo jo tako le: Izkopljimo jamo, blizu meter globoko, ter jo napolnimo do polovice z dobro zmešano glino in z drobnim peskom. Na to vsadimo drevo in jamo napolnimo z debelejším peskom. Črešnje in višnje, tako zasajene, kljubujejo vsem boleznim.

Laški orehi prospevajo povsod ter so zadovoljni z vsako zemljo; zlasti pa jim ugaja ilovica.

Ostale vrste sadnega drevja se več ali manj goje na vrtih, zaradi česar ni svetovati, saditi jih na polju ali v drevoredih.

Sol v živinski krmi.

Sol je vsakemu želodcu potrebna; če soliš živini klajo, pomagaš želodcu, da laže prebavlja tudi slabejšo klajo, in živina ostane krepka, vesela in zdrava.

Sol je človeku, pa tudi živini potrebna. To je resnica, zoper katero se ne da nič drugega ugovarjati nego to, da vsak kmet ne more živini dajati soli, ker si je revež večkrat še sam sebi ne more kupiti. „Kjer ni nič, izgubil je tudi cesar pravico“, slove star pregovor, katerega tudi mi ne zabimo, trdeč, da je sol človeku, pa tudi živini potrebna.

Ako priporočamo torej sol za živino, priporočamo jo takim kmetovalcem, ki si morejo vsaj nekoliko soli za svojo živino kupiti, posebno živo pa jo svetujemo onim, ki so premožni kmetje.

Solna kislina (sol) je sestavni del želodčnega soka, kuha jo natura sama v želodcu živinskem kakor človeškem. Vzemimo želodčnemu soku solno kislino, in želodec ne bo mogel več prav kuhati, — použiti živež bo obležal neprebavljen v želodcu in črevih, živina bo začela hirati, ker si ne bo mogla narejati dobre, tečne krvi,

katera se dela le iz dobro prekuhane piče v želodcu in črevih.

Če dajemo torej živini soli, dajemo jej to, kar jej narava sama daje kot najpotrebnejši pomoček za prekuhanje použite piče.

Mnogokrat vidimo živino slabo in klaverno s krmežljivimi očmi, s ščetinasto dlako i brez moči. Jed se jej upira. Bodi taka živina namenjena za molžo ali za pitanje ali za vprego, nikjer ne bo dobro storila. Poiščimo pa vzrokov, zakaj da je živina taka, in našli bomo — ako ni kakšne posebne bolezni v njej —, da jej ali manka klaje ali da je klaja slaba, sprijena, ali pa da je živina od slabega vremena in napačnega gleštanja začela hirati.

Pa kako pomagati? Kmetovalec si ne more vselej omisliti dobre klaje, če je pridelal slabo, — tudi z vremenom ne more gospodariti, da bi ne bilo mokrotno itd. V takih okoliščinah ni drugega bolj gotovega pomočka zoper vse to, nego je sol.

Že narava sama naganja živino, da rada liže slano zidovje, da časih celo srka scalnico in da požira pohotno vse, kar je le količkaj slanega okusa, in to zato, ker čuti v sebi silno poželjenje po soli ter si prizadeva, temu poželjenju kakor koli zadostiti, zato se jej tudi scalnica ne gnusi, če je le slana.

Dajajmo taki živini potrebne soli, in videli bomo kmalu, kako bo od dne do dne boljša, koliko raje bo začela tudi slabo klajo uživati, koliko bolje jo bo sedaj prekuhaval, ker jej sol nadomešča pomankanje slanega želodečnega soka. In ker bo raje jedla in tudi bolje prebavljaja, zboljšala se bo kmalu v vsem, da jo boš komaj spoznal od prejšnje. Vse to bo storila sol, če ni, kakor smo že poprej rekli, nikakeršne bolezni v živini.

Sol si moremo ob takih okoliščinah ravno tako misliti, kakor priprego. Eno samo preslabo živinče ti ne more voza spraviti čez klanec; če mu pa priprežeš še eno v pomoč, šlo bode. Ravno taka je s soljo, ki hodi prepričlemu ali preslabemu želodečnemu soku na pomoč — v priprego.

Pravilno gnojišče.

Kdor misli, da je tisto gnojišče umno in pravilno, ki je veliko stalo, ta se moti. Mnogokrat smo videli prav lepa gnojišča, ki so veliko stala, a vredna pa niso bila mnogo. Pravilno gnojišče lahko prav ceno narediš, delaj je pa, kakor hočeš, nastopne lastnosti pa mora vedno imeti:

- 1.) Gnojišče imej tako lego, da je zavarovano proti solncu in vetru. Če nima take lege, obsadi je z drevjem.
- 2.) Ne bodi preveč oddaljeno od hleva, da se gnoj ne raztresava in da ne tratiš časa.
- 3.) Dno gnojišča mora biti nepredorno za gnojnico.
- 4.) Dno naj visi na eno ali drugo stran, in tam bodi jama, v katero se steka gnojnica.
- 5.) Iz hleva naj vodi jarek do gnojišča, po katerem se izteka gnojnica iz hleva.
- 6.) Okoli gnojišča naj bo jarek, ki zadržuje pritok deževnice z dvorišča.
- 7.) Gnojnična jama naj ima sesalko (pumpo) ali pa bodi tako narejena, da se gnojnica lahko iz nje jemlje s korcem.
- 8.) Dobro je gnojišče nekoliko poglobočiti, a nikdar ne čez 1 meter.
- 9.) Dohod do gnojišča naj bo potlakan in pripraven.
10. Deževnica iz žlebov in z dvorišča se ne sme stekati na gnojišče. Dež, ki pada naravnost na gnojišče,

nič ne škoduje, zato pa gnojišče ne potrebuje strehe, ki vso napravo le neprimerno podraži.

11.) Velikost gnojišča se ravna po kakovosti in množini živine, po kakovosti krme in stelje in po času, kako dolgo gnoj leži. Ako se gnoj izpeljava po dvakrat na leto, zadostuje za vsako veliko govedo 8 štirjaških metrov prostora.

12. Ako se gnoj tlači z živino, kar je potrebno, da najboljše reči iz njega ne izhlape, potem naj bo gnojišče ograjeno. Zraven ognjišča imej kup prsti, s katero potresaj sveži gnoj, da ne izhlapuje. Ob suhem vremenu, zlasti po leti polivaj gnoj z gnojnico, kajti pomni: Dobro obdelan gnoj je še enkrat več vreden, nego suh in prežgan.

Kaj početi, če sadno drevó postaja nerodovitno?

Pogostoma si gospodarji belijo glavo s tem, kako bi drevo, katero več ali manj hira, naredili rodovitno.

Nerodovitnost sadnih dreves izvira iz raznovrstnih vzrokov, in kdor jej hoče priti v okom, poznati mora najprej te vzroke. Ti vzroki so pa dvojni, vnanji in notranji. Vnanji vzroki so: neprimerno podnebje, lega, neprimerna zemlja za dotično vrsto; notranji vzroki pa so: premočna in presilna ali pa oslABLJENA životna delavnost.

Če sta podnebje in lega za kakšno vrsto neugodna, če les te vrste ne dozori popolnoma, če pogosto pomrznejo cvetni popki, takrat je treba, da se izmeni vsajeno drevo z drevesom druge vrste, katera po skušnjah v tem kraju in v teh razmerah dobro uspeva.

Če je vzrok drevesni nerodovitnosti nerodovitna zemlja, treba je to napako kolikor mogoče odstraniti.

Če je zemlja premokra, treba jo je osušiti, preslabo zemljo z boljšo zemljo zboljšati in ji primešati gnojna mešanca.

Če drevo zato ni rodovitno, ker je pregloboko vsajeno, kar se le prepogosto in prerado zgodi, da se le redkokdaj pomagati, vsaj popolno ne, če prav se okoli drevesa nekoliko odkoplje površna prst. Če tako drevo še ne stoji čez 10 let, odkopati se mora kolikor mogoče okoli in okoli in s celo grudo toliko vzdigniti da pride v pravo višino.

Ako pa leži vzrok nerodovitnosti v drevesu samem, in sicer v tem, da drevo premočno žene, tedaj globočja zarez v drevesni lub („puščanje“) na deblu in po debelejših vejah malo pomaga. Časih pomaga, če se drevesu po leti odčesnejo nekatere korenine.

Čez bi zemlja, v kateri stoji drevo, bila predobra, premastna, morajo se okoli drevesa posaditi sadeži, ki zemljo močno izvlečejo, kakor pesa, selar itd. Če je pa drevo samo na sebi uže slabo in preslabo raste, mora se mu pomladiti krona sama, in brž ko požene kaj mladik iz krone, mora se drevesu gnojiti in splob zemlja okoli drevesa zboljšati.

Neredek vzrok nerodovitnosti sadnih dreves je tako imenovano pometavanje cvetja pri peškatem drevju. Ako blizu cvetja naglo poženo mladike, drevo rado pomeče cvetje, ker mladike porabijo sok, cvetje pa oslabi. Najboljše sredstvo proti temu je puščanje na vejah. S tem se zadržuje del redilnih sokov v spodnjih delih vej, da mladike ne morejo več prebohotno preraščati cvetja.

V prihišnih vrtih se prav rado zgodi, da drevesca prebujno rastejo in ne rodijo, ker jim korenine segajo v premočno gnojene grede, kar se posebno v špargljevih gredah rado primeri. Tu je mnogokrat težko pomagati. Sočivne grede morajo dati dobrih pridelkov in se morajo

ravno zaradi toga krepko gnojiti, to pa ravno pospešuje močno rast sadnih dreves. Pridružijo se še hude bolezni, kakor ožig, rak, ozeblina, in tako se zgodi, da posebno jablane in črešnje, ki stoje v sočivnih vrtih, prav revno uspevajo. Nekaj se pomaga, če se okoli korenin in med nje nasuje zidna sipa, še bolje pa kaže v takih vrtih saditi le hruške, češplje in slive, ne pa jablan in češenj.

Primeri se pa tudi večkrat, da je spodnja zemlja, v kateri stoje drevesa, že popolnoma izsesana in da drevju primanjkuje hrane in zemeljske moči. Tu pomaga razen močnega obrezanja in trebljenja dreves gnojitev spodnje zemlje. Za to pa je najboljši gnoj iz greznic in smradotokov, kateremu se še primeša lesni pepel. Gnoj se mora stanjšati z vodo, na kar se ta zmes po leti vliwa v luknje blizu drevesa, najbolje meseca julija ali avgusta. Luknje se napravijo $\frac{1}{2}$ metra globoke, v katere se potem vlije $\frac{1}{2}$ škropilnice takega gnoja in se dopolni z vodo. Tri luknje zadostujejo za eno drevo.

Podlesek.

Prosto ljudstvo pravi, da takrat cvete podlesek (*colchicum autumnale* L.), kadar sta dan in noč enako dolga — spomladi in pa jeseni. Prirodopisec pa pravi, da to ni popolnoma resnično, ampak da spomladnja, podlešku podobna rastlina ni podlesek, marveč spomladnji ali divlji žefran (*crocus vernus* L.), in le jeseni cvete pravi podlesek.

Prosteža človeka kaj lahko premoti cvet. Če si pa rastline le nekoliko bolj pozorno ogleda, videl bo, da ima pomladni „podlesek“ (pravilno: divji žefran ali nunke) precej dolge, ozke liste, jesenski podlesek pa požene le cvet; in če si jeseni zaznamuje mesto, kjer cvete podlesek, videl bo, da požene spomladi na istem mestu „volovnik“. To se mu zdi čisto druga rastlina, a vendar je pravi pravcati podlesek, ki požene spomladi liste in naredi seme. Ali kmetovalec bi se bore malo menil, ko bi šlo le za to, kdaj, poženeta divji žefran in podlesek svoje liste; stvar ima ves drug pomen. Podlesek je namreč strupena rastlina.*)

Živina se sicer ne poloti rada podleska, če pa pride lačna na pašo in hitro muli travo, prav rad se ji pritrga tudi kak podlesek, bodi si cvet jeseni, ali pa listje in seme spomladi. — Molzne krave dajo po taki paši krvavo mleko, sicer pa sili žival na bljevanje, in prav rada se ji vnamejo prebavila (žolodec, čreva), kar provzroči drisko; če pa použije žival mnogo podleska, pogine v 12 do 48 urah.

To bodi svarilo kmetovalcu, da se varuje nesreče. Žival ne sme nikdar preveč lačna na tak pašnik, kjer raste podlesek. Če je dobila že pred pašo nekoliko krme, vedela se bo navadno varovati podleska. Sicer pa naj skrbi kmetovalec resno za to, da spravi ta nadležni in škodljivi plevel s travnikov in pašnikov.

Znano je več načinov, kako se zatira podlesek. Omenim naj le tistih, kateri se izvršujejo najlaže.

Podlesek cvete jeseni, spomladi pa dela seme — pogoj novim rastlinam. Vender pa pri eni in isti rastlini vztraja čebulica kakih 5 do 6 let. Če torej potrgamo podleskovo cvetje, zabranimo, da ne more narediti semena; čebulica pa vendar le še lahko ostane živa in požene drugo jesen nov cvet. Če bi pa to delali več let zaporedoma, oslabela in poginila bi čebulica, in podleska bi bilo konec. Pravijo, da čebulica začne gniti, če se ji

*) Podleskov strup se strokovno imenuje „kolhicin“. Beseda je izpeljana iz latinskega imena „colchicum“ (*colchicum*).

dvakrat zaporedoma iztrga cvet. — To je kaj lahko delo, katero lahko opravljajo otroci za zabavo. Ko se prikaže podlesek, potrga, o naj ga do čistega; čez nekaj dni zopet, kar ga je naraslo med tem časom, itd. Če jim obljudiš kako darilce, če bodo delo dobro izvršili, v svesti si smeš biti, da bodo potrgali podlesek do čistega.

Najuspešneje je, če se poruiejo (izkopljejo) čebulice s kako pripravno pripravo, posebno če ni podleska zelo mnogo. Priprave za kopanje podleskovih čebulic so tudi na prodaj, pa so precej drage; ena stane 7 gl. 50 kr. Zato pa nekateri raje tako le delajo: Ko se spomladi pokaže volovnik (podleskovi listi), vzamejo primerno palico, priostre jo na enem koncu in, kjer raste kak volovnik, zasade mu jo ravno v sredo, kakih 40 do 50 cm globoko. Na ta način prebodejo čebulico, katera vsled tega začne gniti, posebno če pride kmalu dež in se nabere v luknji voda, ali pa če po takem delu poškrpimo travnik z gnojnico. Čebulice je najlaže prebadati, kadar je zemlja vlažna, da gre palica rada vanjo. — Nekatera čebulica pa preboli rano in jeseni zopet požene cvet; zato je treba drugo leto zopet na travnik in pašnik in iz nova prebosti čebulice, kar jih je pognalo liste. Dvakratnemu ranjenju pa ni lahko kaka čebulica kos in navadno segnije.

Če pa bi kdo rad kmalu do cela pregnal podlesek, preorje naj, če je moči, dotično zemljo in jo par let obdeluje. Posebno pripravna za tako zemljo je kaka okopavina, ker zahteva mnogo oskrbovanja; obdelovanje zemlje pa uničuje podlesek. Pozneje naj se prostor zopet obseje s travami, in nov, lep travnik je gotov.

V obče pa bodi kot glavno sredstvo priporočeno pravilno in pravočasno namakanje, gnojenje in oskrbovanje travnikov. F. Š.

Obsekovanje smrek.

Obsekovanje škoduje vsem jelovim drevesom, posebno smrekam. Le poglej smreko, katero so obsekali ali obžagali. Še čez dve leti teče smola iz drevesa, kjer so se odrezale ali odžagale veje, in kaplja po deblu. Če posekaš devo, ki je bilo 7 do 8 metrov visoko obsekano, opaziš izmed sto slučajev v devetindevetdesetih, da je deblo trhlo. Zunaj gladko deblo je znotraj vse žilasto preraščeno. Črnih in rdečih grč posebno lesni kupec ne bode vesel. Tudi se lahko pripeti, da ne opaziš, da je deblo kaj poškodovano, ko je posekaš in razžagaš, ker si je prežagal ravno na najlepših mestih. Kadar žagovec pride na žago, pa se pokaže, da kupec ne bode dobil lepih desek, temveč take, ki so urezane čez letnice ter se rade lomijo, pokajo in neenakomerno vežé.

Kaj pa je naravna posledica temu? Kupec, ki rad drago plačuje dobro blago, bode tem manj za smreke ponujal, čim večkrat je kupil kako obsekano deblo. Gledal bode, da se les toliko ceneje kupi, da ne bode imel škode, če bi bilo kako drevo poškodovano. Ali se pa obsekovanje dreves splačuje? Kaj pa stane perijodično obsekovanje ali obžaganje, če se tudi posreči dobiti dreves, katerim obsekovanje preveč ne škoduje? Za otroke je delo pretežko že v visokosti enega metra ter je ne morejo dobro opravljati niti pod nadzorstvom. Pri visokosti devetih metrov se še delo z lestvico in z ročno žago več dobro ne da izvršiti. Če se delo hoče dobro opraviti, da ne bode škode, vrši se tako počasi, da ni skoro koristi. Posebno v visočini ne daje obsekovanje nobene koristi, ter je dalo pretežavno. V visočini se veje ne dajo gladko odsekati ali odžagati ob deblu, če se pa le pusti majhen

ščrcelj, pa nima delo pravega uspeha. Pa tudi pri največji previdnosti se drevo rado rani in poškoduje.

Roža čajevka.

Uzorne krasote in vonjave ter neprekosno popolnega listja in cvetja so nekatere vrtnice iz vrste čajevk (rosa odoratissima ali r. thea indica). Pri njih vidimo barve od najčistejše bele do temnordeče, od najživejše rumene do rjavkasto rumene — skoro nemožno je opisati njih lepoto in raznoličnost.

Domovina čajevk je gorka Azija, in sicer vzhodna Indija. V Evropo na Angleško zanesene so bile okoli leta 1810., skoraj potem na Francosko, kjer so jih tamošnji vrtnarji do sedanje popolnosti in raznovrstnosti dogojili. Večina vseh do naše dobe znanih čajevk je plod umetne spolitve (Befruchtung) in delo francoskih, oziroma angleških vrtnarjev, ker je ravno njih obnebjje seosebno ugodno tem vrtnicam.

Ime „čajevke“ (thea) pa so dobile baje zaradi tega, ker ponarejajo iz njih listja čaj.

Skoro vse rasto krepko in cveto pridno. Tudi po zimi jih z malim trudom pripravimo, da cveto po toplih, zračnih in svetlih prostorih, posebno seveda po rastlinjakih, ali varovati jih moramo mraza, ker so zelo občutljive.

Listje je temnozeleno in se leskeče, les ob začetku rdečkast, pri nekaterih popolnoma rdeč (pri *beaute de l'Europe*), potem, kadar dozori, temnozelen ter z redkimi, a krepkimi bodicami obraščen. Cveti so veliki in težki, da se pod njih težo veje šibe, vonjave pa najprijetnejše in močne. Nekatere so zelo bujne rasti, delajo dolge poganjke in veje, zato vzgojimo iz pritličnih čajevk posebno piramide lahko, visokodebelnim pa ni moči ohraniti lepe oblike, bodisi okroglaste ali podolgate. V lončkih cveto pridno, zaradi prijetne vonjave so priljubljene ovetice po oknih.

Čajevke razmnožujemo le s cepljenjem na trdnjejše podloge, bodisi pritlično ali visoko. S svojimi koreninami se nikdar dolgo ne ohranijo in tudi ne cveto tako pridno, kakor cepljene.

Zelo lepa te vrste in imenitna je vrtnica „*Marechal Niel* (maršal Niel)“. Ta čajevka je čiste, temnorumene barvo, podolgate cvetov in skoro najbolj duhteča. Na planem ne cvete tako pridno kakor po rastlinjakih, in cveti so ji tudi bledejši, večkrat (po obnebjji in zemlji) zelenkasto rumeni. Ne smemo pa zamolčati, da je tudi za mokroto zelo občutljiva; cveti ji namreč uže po tridnevni deževji začno gniti. Vzgojena je leta 1864.

Po obliki in tudi v obče podobna, le še nežnejša od prve, je krasna „*niphetos* (nifetos)“ čiste, bele barve. Zelo pridno cvete pa sploh znana: *Gloire de Dijon* (gloar de Dižon) rdečkastarumene barve. Ona cvete do pozne jeseni, dokler ji mraz ne opali zadnjih cvetov. Izmed čajevk je ena najtrdnjejših, prijetne vonjave in krepke rasti. Zaradi tesnega prostora omenjamo le imenoma še nekaterih, in sicer: *Beaute de l'Europe* (temnorumena, zunaj bakrene barve), *madame Berard*, *madame Falcot*, *Reine Marie Henriette* (rdeča gloar de Dižon), *Marie van Houtten*, *Perle de Lyon*, *Perle des Jardins*, *Etsile de Lyon*, *Adrienne Christophle* i. t. d. Vseh čajevk imamo uže nad 800 različnih vrst in imen, ali mnoge so si jako podobne, človek bi mislil, da jim je le ime drugo. Vse imajo prijetno vonjavo, bela in rumena barva pa jim je nedosežno lepa. Obrezavati jih ne smemo hudo, drugače le divjajo, pa malo cveto.

K čajevkam spadajo tudi čajevke hibride (thea hybrida). Te so nastale po umetnem križanju (spoljenji) čajevk s cvetnim prahom remontank. Zaradi sorodstva z remontankami jih je treba krepkeje rezati. Zelo so občutljive, drugače pa enake čajevkam, a le slabejše rasti. Najbolj znana je: *La France* (la Frans) srebrnorožne barve in močne vonjave. Jako lepa je tudi z imenom *W. F. Benett* temnordeče barve, prijetne vonjave, dolgih jajčastih cvetov in zelo bujnega cvetja. Njej je bilo prisojeno darilo 5000 dolarjev, zato jo tudi nazivljejo *pet-tisočdolarno rožo*. Izimši imenovanih dveh vrtnic iz te vrste, občutljive so vse druge zelo in jih ne kaže saditi na plano.

Vrtnice čajevke smemo tudi na prav visoka debelca cepiti, ker se cveti zaradi teže svoje obračajo navzdol, pritlične vzgajamo v piramide, v obče pa je ravno ta oblika malo razprostranjena zaradi mnogih neprilicnosti. Vse pa moramo skrbno varovati mraza in mokrote.

Po domovini so čajevkam v sorodu noazetke (rosa indica *Noisettiana*), imenovane tako po vzgojitelju (*Ph. Noisette*), kateri jih je iz semena in po križatvi z drugimi čajevkami v Ameriki vzgojil. Ne dubte tako kakor čajevke, cveto še pridneje in v šopkih včasih po 30 do 50 vkupe. Listje ne odseva tako lesketajoče, les je belim vrtnicam te vrste svetlozelen, rumenim temnozelen, ob začetku rdečkast. Razmnožujemo jih le s cepljenjem, bodisi pritlično ali visoko. Rasti so zelo krepke, zato jih ne smemo hudo obrezavati. Cveti neprenehoma, cveti pa so manjši in lažji nego drugih čajevk.

Razne reči.

— **Kakó naj ravnamo z obuvalom?** Če hočemo, da nam obuvalo dalj časa ostane mehko in nam dolgo služi, moramo ga vsak mesec omiti v mlačni vodi. Omito se potem pusti kako uro, da se posuši, nato pa se natre z ribjim oljem ali z mozgom iz kosti. Lakirano obuvalo se mora še pogosteje namazati s sladkim mlekom, da dalj časa ohrani lesk ter se ne razpoka; toda potem se ne sme postaviti na sonce. Mokro obuvalo se ne sme prehitro sušiti, ker bi se utegnulo razpokati; tako obuvalo je treba dobro namazati z ribjim oljem ali z mozgom ter je potem deti na prepah.

— **Med, sredstvo proti vnetju očes.** Neki ameriški čebelarški časopis priporoča med kot izkušeno sredstvo proti očesnemu vnetju. Na kavino žlico, napolnjeno s toplo vodo, se seedi nekoliko kapljic samotekočega medu ter se pomeša z vodo. Od te tekočine se kane štiri ali petkrat na dan po 3—4 kapljice v bolno oko. Čez nekoliko minut se obrišejo solze, tekoče z očesa, toda oko se pri tem ne sme drgniti. Tako se vnetje kmalu popolnoma odpravi.

— **Liker iz kutin.** Zrele kutine zribamo, kolikor se dajo, in to kašo prav močno iztisnemo skozi tul v steklenico, katero dobro zamašimo ter jo pustimo nekoliko časa, da se popolnoma usede. Potem počasi precedimo skozi gosto cunjo, dostavimo na vsak liter tega soka $\frac{3}{4}$ —1 kg sladkorja — kakor želimo imeti sladko — in pustimo da se kuha kake $\frac{1}{4}$ ure. Pri kuhanju se lahko doda malo vanilije. Ko se je nekoliko ohladilo, precedimo še enkrat skozi gosto platno in dodamo na vsak liter te tekočine $\frac{1}{2}$ litra dobrega špirita, ali tudi dobrega slivovca, toda več, ker je šibkejši. Steklenico je potem treba dobro zamašiti in pustiti v miru. G.

— **Pomoček proti kašlju.** Angleški vojaki so za časa svojega bivanja v deželi Zulu-Kafrov, zasledili kaj izvrsten pomoček, kakeršnega rabi ta narod proti kašlju in katerega si lahko vsakdo sam pripravi. Vzame se cela, tu in tam neko-

liko narezana žebula, ki se kuha v litru vode z 80 gr medu in 400 gr čistega sladkorja po 3—4 ure. Potem se tekočina ohladi, precedi skozi gosto sito ali čisto tkanino in vlije v steklenico, ki se dobro zamaši. Od te tekočine, ki pa mora biti mlačna, uživa bolnik na dan najmanj štiri žlice.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 162. Ali je pepel dobro gnojilo za vinograd s pečeno, laporjevo zemljo? (F. R. v B.)

Odgovor: Pepel je v vsaki zemlji in za vsako rastlino dobro gnojilo, posebej pa še v vingradu, v katerem ob dosedaj pri nas običajnem gnojenju vedno primanjkuje veliko kalija, t. j. tiste snovi, katere v pepelu dodamo zemlji. Z listjem, s trtnim lesom in z grozdem vzamemo zemlji veliko več kalija, nego ga ji povrnemo z dosedaj običajnim gnojenjem, zato prav dobro naredite, če nadomestite primanklaj s pepelovim gnojem.

Vprašanje 163. Kako je dobiti seme iz macesnovih storžev in kdaj se seje to seme? (M. A. v R.)

Odgovor: Macesnovo seme je v storžih, ki se najbolje pobirajo proti koncu zime, vsekako pa pred pomladjo, ker takrat seme izpada iz storžev. Storži se potem suše, in sicer na salncu ali na peči; paziti pa je treba, da se ne segrejejo nad 38 °C, ker pri višji toplini seme izgubi kaljivost. Hektoliter storžev da 5 1/2 kg semena, od katerega je kaljiva dobra polovica. Seme mladega drevja je slabše kaljivo. Čas za setev macesnovega semena je spomladi; ker je pa seme težko kaljivo priporočajo ga pred setvijo hraniti kakih 14 dni ali tri tedne pomešanega z vlažnim peskom ali žaganjem.

Vprašanje 164. Kje in po čim bi se dobile za presaditev še sposobne in kolikor mogoče lepo vzrastle akacije? (Fr. L. v G.)

Odgovor: Navadne akacije dobite kje na Dolenjskem ali na Vipavskem, koder je mnogo akacijevih nasadov, iz katerih se lahko odbero najlepša drevesa. Na starost ni treba gledati, ker se akacija zelo rada prime, vsaj se še neomajen (neobeljen) akacijev kol v zemlji vkorenini. Akacije z oblastim vrhom so pa cepljene. Takih dobite na pr. pri W. Klenertu v Gradcu. Cene nam niso znane.

Vprašanje 165. Veverice in vrane mi delajo veliko škodo, zato prosim sveta, kako jo odvrniti, in sporočite, če so te živali kaj v zvezi z lovom? (J. O. v K.)

Odgovor: Veverice in vrane ne pripadajo lovski divjadi, zato zakupnik ali opravičenec lova ni zavezan povrniti škodo, ki jo naredi ta žival. Berite tudi odgovor na 155. vprašanje v zadnji številki „Kmetovalca“

Vprašanje 166. Pri nas je jako živahna kupčija s prasiči, in ljudje dobijo zelo veliko denarja zanje. Pogostokrat se je pa v zadnjih letih pripetilo, da so bili prasiči ikravi, in prasičerejci, ki so največkrat mali posestniki, so trpeli občutno škodo. Prosim odgovora, kako se spozna ikravost in kakšne postavne določbe veljajo glede te bolezni? (G. L. v P.)

Odgovor: Ikre se dostikrat ne dajo spoznati pri živi živini; nahajajo se po raznih krajih života, posebno pa v srcu, očeh, gobcu, mesu in špehu. Ikre se kažejo v podobi belosivkastih mehurčkov, do velikosti graha, in so črvički večje ali manjše velikosti. V živih prasičih se ikre težko najdejo, ker so prasiči vidno zdravi in se celo odebelijo. Vender se mesnemu ogledniku časih posreči, da jih najde na notranjem delu trepalnic, ali pa pod jezikom v podobi majhnih okroglih mehurčkov; torej mora mesni oglednik tudi ondi preiskavati prasiče, in to tem več, ker ikrava bolezen v Avstriji pripada onim boleznim, zaradi katerih se sme zakonito živina vrniti prodajalcu v osmih dneh. Mesarji te mehurčke sploh iščejo le pod jezikom in v očeh, to pa ni prav, zakaj dostikrat je ži-

vinče ikravo, pa pod jezikom ali v očeh takih mehurčkov nima. Prav gotovo se najdejo ikre še le takrat, kedar je prasič zaklan. Vender so časih ti črvički tako skriti v mesu, da jih človek še le takrat najde, kadar kuhano meso reže ali jé, ker se pri kuhanju imenovani vodeni mehurčki napnejo in potem pod nožem ali med zobmi pokajo, kakor bi lešnike grizel. Prodaja mesa ikravih prasičev in iz tacega mesa narejenih jedil je prepovedana, ker se vsled uživanja takega mesa — če prasičje meso ni zadostno kuhano ali pečeno — pri ljudeh izleže trakulja. Ikravo meso se mora torej pokončati. Ojstro je prepovedano, prodajati v mesnicah meso in špeh take bolne živine, ker je uživanje ostudno in ker ima kupec pravico, tirjati za svoj denar zdravo in lepo meso. Glede porabe zaklanih ikravih prasičev je veljavno razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 15. decembra 1881. l. št. 9536, ki slove:

Prasičje ikre, použite z mesom itd., so, kakor so pokazale mnoge izkušnje, človeškemu zdravju škodljive, ker so vzrok, da se zaplodi trakulja. Zategadelj se prenamejajo dotična, o prasičjih ikrah obstoječa določila §. 13. živinoglednega reda (namestn. ukaz od 17. avgusta 1839. l., št. 18369), kakor tudi prenamejaje na to ozirajoča se določila „pouka za mesne oglednike“, ukazuje to:

1. Nikakor se ne pripušča, da bi ljudje uživali:

- meso in vse notranje organe ikravih prasičev brez ozira na to, v kateri stopinji ikrave bolezni se nahaja prasič;
- mast od prasičev, ki so bili spoznani za jako ikrave;
- ocvirke, ki se dobivajo od izevrte masti.

2. Pod 1) a, b in c imenovane, za človeški užitek nedopuščene dele od prasičev, ki se po klanju spoznajo za ikrave, je pod oblastvenim nadzorom prenesti v milarno in tam izcreti ali pa uničiti.

3. Ako se spozna, da so prasiči ikravi v manjši stopinji, mora se njih klanje izvršiti na posebnem prostoru, kjer se ne koljejo zdravi prasiči. — Slanina in večji maščeni kosovi se morajo izcreti pod oblastvenim nadzorom, potem so dopuščeni za človeški užitek.

Z drugimi, za človeški užitek nedopuščenimi deli teh živali je ravnati, kakor je povedano pod 2).

Pod nobenim pogojem pa se ne sme mast ikravih prasičev, in če se bolezen nahaja še v tako majhni stopinji, v drugačnem ko izevrtem stanju (n. pr. kot slanina, špeh) dopuščati za človeški užitek.

Vprašanje 167. Imam deteljišče, ki ni čez in čez zaraščeno ter je na nekaterih krajih tako, kakor bi bilo plešasto. Celega deteljišča ne gre podorati, zato prosim pouka, kaj naj storim bodočo pomlad s praznimi prostori? (J. L. v T.)

Odgovor: Če detelje na mnogih mestih manjka in je deteljišče tako, kakor bi bilo plešasto, potem je dotična mesta zgodaj spomladi krepko prevleči (pobranati) in zasejati z laško ljuliko, t. j. neko travo, ki prav hitro raste. Za cel hektar potrebujemo 25 kg semena laške ljulike. Ta trava se tako zelo razvije že v prvem letu, da ni nič manj pridelka zaradi primanjkujoče detelje. Če je zemlja pusta, je deteljišče ob enem treba pognojiti z gnojnico. Časih nam detelja na nekaterih mestih slabo uspeva, ker je zemlja prepusta. V tem slučaju si bode detelja opomogla, če jo bomo na dotičnih mestih pognojili z gnojnico, pepelom, mešancem, gnojem itd.

Vprašanje 168. Ali ima pepel na enako težo toliko kalija v sebi, kolikor kajnit? (J. P. v Z.)

Odgovor: Lesni pepel ima 10 do 12 odstotkov kalija, a kajnit iz Stasfurta, kakeršnega oddaja družba, ima 13 odstotkov kalija ali 24 odstotkov žveplenokislega kalija in 28 1/2 odstotkov klorovega natrija, t. j. kuhinjske soli. Izvrstni učinek kajnitov se namreč pripisuje tudi kuhinjski soli, ki je v njem, in ravno zaradi nje je treba posebnega dovoljenja za porabo in prodajo kajnita.

Gospodarske novice.

* † **Gospod Ignacij Wetz.** posestnik v Podkraju pri Ratečah ter dolgoleten družben član, je umrl pretekli mesec na svojem domu. Naj počiva v miru!

* **Glede umetnih gnojil,** katera družba preskrbuje svojim članom, poročamo, da je kajnit pošel in da imamo le še nekaj Tomásove žindre oddati. Ker je prepozno, da bi gnojil naročili na novo, ne sprejemamo več naročil na kajnit, na Tomásovo žindro pa le še toliko časa, dokler je kaj zaloge.

* **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe,** ki bo dne 29. t. m. na Dolenjskem, ne bo v Mokronogu, ampak vsled izražene želje od mnogih strani je družbeni glavni odbor ukrenil, da bo ta zbor v Trebnjem. Popravljen vabilo na zborovanje je med uradnimi vestmi v današnji številki.

* **V kmetijski bralnici** v Novem Mestu se bo začelo v nedeljo, dne 18. tm., zopet redno poučevanje gospodarjev v naprednem kmetijstvu, in sicer od 9. ure dopoldne naprej. To nedeljo bo pouk o gnoju in gnojiščih. Vabljeni so vsi gospodarji, da se teh predavanj udeležijo v obilnem številu.

* **Ameriške trte.** Kmetijska podružnica v Novem Mestu bo iz svoje trtnice oddala več sto že cepljenih in okoreninjenih ameriških trt najboljših vrst za tukajšnje kraje in nekaj tisoč necepljenih, toda okoreninjenih trt „riparia portalis“ in „rupestris“. Trte se bodo dajale le članom podružnice, ki se morajo za nje zglasiti zadnji čas do 1. decembra t. l.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

na izredni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske,

ki bo v četrtek, dne 29. novembra t. l. dopoldne ob 1/2 II. uri v prostorih ljudske šole v Trebnjem na Dolenjskem.

V S P O R E D :

Razgovor o vpeljavi pridelovanja sladkorne pese in sladkorne obrti na Dolenjskem.

Opomnja: Tega po § 16. družbenih pravil prirejenega zbora se smejo udeležiti tudi nedružabniki.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1894.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Piro s. r.,
tajnik.

V a b i l o

ki obónemu zboru kmetijske podružnice v Zagorju poleg Save, ki bo dne 18. novembra t. l. popoldne ob 3. uri pri posestniku gosp. L. Habatu na Toplici.

V S P O R E D :

- 1.) Poročilo tajnikovo.
- 2.) Račun blagajnikov.
- 3.) Volitev novega odbora.

Zagorje poleg Save, dne 9. novembra 1894.

Odbor.

V a b i l o

ki obónemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Ribnici, ki bo dne 21. novembra 1894 ob 9. uri zjutraj v občinski pisarni.

V S P O R E D :

- 1.) Poročilo o stanju podružnic.
- 2.) Volitev novega načelnika.

J. Klun s. r.

V a b i l o

ki obónemu zboru kmetijske podružnice v Krškem, ki bo v četrtek, dne 22. t. m. ob 3. uri popoldne v gostilni g. Fr. Gregoriča.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo odbora o delovanju v preteklem letu.
- 2.) Račun blagajnika.
- 3.) Posvetovanje o bodočem delovanju odbora.
- 4.) Nasveti.

V Krškem 3. novembra 1894.

Odbor.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe „Št. Peter in okolica“, kateri bo dne 25. novembra popoldne ob 3. uri v ljudski šoli s tem le

V S P O R E D O M :

- 1.) Poročilo predsedništva o dosedanjem delovanju.
- 2.) Poučen govor o živinoreji. (Prevzel iz prijaznosti in vsled naredbe sl. c. kr. okrajnega glavarstva v Postojini č. g. ži-vinozdravnik Ferdinand Gašpari.)
- 3.) Razni nasveti in predlogi družabnikov.
- 4.) Plačevanje letnine za 1895. leto in sprejemanje novih udov.
- 5.) Zabaven večer v gostilni g. Ivana Špillarja v Št. Petru.

Na priporočilo sl. c. kr. okrajnega glavarstva in v imenu odborovem vabi k temu zboru vse ude in za kmetijski napredek vnete neude

Ivan Zupan s. r., predsednik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe v Mokronogu, ki bo dne 3. decembra t. l. dopoldne ob 9. uri pri sv. Trojici v prostorih gospoda Prijatelja.

V S P O R E D :

- 1.) Poročilo o obónem zboru v Ljubljani.
- 2.) Predlog o oddaji drevja spomladi l. 1895. iz podružnične drevnice.
- 3.) Predlog o ustanovitvi podružnične trtnice pri sv. Trojici.
- 4.) Poročila načelnika.
- 5.) Predlogi posameznih družabnikov.
- 6.) Plačevanje letnine za l. 1895.
- 7.) Prodaja trtnih škropilnic.

Anton grof Barbo s. r., načelnik.

Listnica uredništva.

M. A. v R. Za drevnico je dobra vsaka rodovitna in dovolj globoka zemlja. — Katero trtno vrsto ste prejeli namesto naročenih riparij, mi ne moremo vedeti, ker trt nismo videli. Sicer je pa riparij tudi več vrst.

J. S. v J. Na Vaše vprašanje, ki nam ni popolnoma umljivo, Vam hočemo ob priliki odgovoriti ustno, kadar nas obiščete v naši pisarni.